

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ע"פ פרשת כי תבוא תשע"ה שנה ה' תל"ו 201
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: כוחה של הודאה להשפיע

בחליל ובכל עיר יבואו בה ויצאו לקראתם זקניה ושופטיה ורבים שריה לפני כבוד הנכנסים "בהלל ובהודאות לה" וכו' ומה כל החרדה הזו על פחות משהו דינר. וכן תמוה, מה שאמרו במדרש רבה: "בראשית ברא" בזכות ביכורים שנקראו ראשית ברא אלוקים את השמים וכו', כי הלא יפלא מה גדולה המצוה הזו שעליה לבדה נברא העולם?

וביאר שם, כי עיקר כוונתו יתברך להרחיקנו ממידת כפויי טובה ולהביאנו אל גדר החזיק טובה כראוי "כי הוא גדר גדול ועיקר גדול בכל עניני ועיקרי הדת", כי בו תלוי כל עבודת האלוקים, להכיר כי הנשמה לו יתברך ולא יהיה כפוי טובה "ובזה תלוי קיום התורה והוראה", ולכן בשביל מצות ביכורים נברא העולם כי הוא על שנחזיק לו טובה, על המחיה ועל הכלכלה, וההיקש בכל יתר הדברים כי זו בנין אב על כולם וכו'. ע"כ.

בזה נבין את דברי המדרש תנחומא שאומר על הפסוק "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו", מה כתיב למעלה מן הענין "השקיפה ממעון קדשך"? א"ר אבהו בשם ר"י ב"ר חנינא: בא וראה כמה מתחטאין וכמה יש להם פתחון פה לעושי מצות, אדם יש לו עסק אצל מלכות, פעמים שהוא נותן כמה ממון עד שמגיעין אותו אצל המלך, כיון שהגיע אצל המלך ספק עושה שאלתו ספק לא עושה. אבל הקב"ה אינו כן, אדם יורד לתוך שדהו רואה אשכול שביכר תאנה שביכרה רמון שביכר, מניחו בסל ועולה לירושלים, ובא ועומד באמצע העזרה ומבקש רחמים על עצמו ועל ישראל ועל ארץ ישראל שנאמר "השקיפה ממעון קדשך" וכו'. ולא עוד אלא שהיה אומר, איני זו מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה שכתוב אחריו "היום הזה ה' אלוקיך מצוך לעשות". אמר רשב"ל: יצתה בת קול ואמרה לו תזכה לשנה הבאה ותביא כהיום הזה.

ומדוע מעלת מצות הביכורים שיתקבל תפילתו ויתמלאו כל משאלות לבו לטובה ולברכה?

אלא מצינו בתנא דבי אליהו זוטא (פרק ו'): אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה כו', הריני מודיעך מקצת מדותי, כשאני רואה בני אדם אף על פי שאין בהם תהלה ושבח של תורה ומעשים טובים לא במעשה ידיהן ולא במעשה אבותיהן, אלא רק בשביל שהן עומדין ומודין ומברכין ומשבחין ומרבינן תחנונים לפני, אני נזקק להם וכופל להן מזונותיהן שנאמר (תהלים ק"ב) "פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם". עכ"ל.

בספר פרדס יוסף מביא פירוש על הפסוק בפרשת משפטים: "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו", בהקדם מנהגו של החתם סופר ז"ע, שלא קרא בספרים הכתובים בכתב ולשון אומות העולם אפילו במקומות המטונפים, שבהם יש שקוראים באלו הספרים כדי להסיח דעת מדברי תורה. וביאר נימוקו, כי היה חכם אחד שהיה נוהג לעיין בבית הכיסא בספרי מדע וכדומה, עד שקרא פעם אחת שאם מבשלים יחד בשר בחלב בקדירה אחת, ולאחמ"כ שופכים הכול בערוגת האילן, הרי זה סגולה שיגדל האילן במהירות יתר ויצמיח פרי קודם לזמנו.

באותה שעה שקרא הדברים, נפל בלבו לפרש על פי זה את מאמר הכתוב, שפתח ואמר "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך", ושמא יהיה אדם אחד שירצה למהר ולהביא ביכורים לה', ולשם כך יכשיר כל פעולה ויבוא לבשל בשר בחלב ולשפכם על יד האילן, כדי שיצמיח פרי קודם זמנו, לכן סיים הפסוק ואמר: "לא תבשל גדי בחלב אמו", וכיון שראה אותו חכם שנפל בלבו כן, גמר בלבו שמעתה ועד עולם לא יעיין בבית הכסא אפילו בספרי מדע וכדומה, כיון שעל ידי כך בא להרהר בדברי תורה. ומחמת אותו טעם נהג כן קדוש ישראל החתם סופר ז"ע שלא לקרוא בבית הכיסא אפילו בספרים אלו. עכ"ד הפרדס יוסף.

סיפור זה מובא גם בספר שיח שרפי קודש (פרשת משפטים) ושם מסתיים הסיפור, שאמרו חידושי זה לפני החוזה מלובלין בלא לספר לו היכן נתחדש החידוש, ואמר שהוא חידוש אלא שהוא מריח ריח סירחון. והיינו שהרגיש ברוח קדשו שנתחדש חידוש זה בבית הכיסא.

ויש להוסיף בזה, שבספר תולדות יצחק (פרשת משפטים) להגאון רבי יצחק קארו (דודו של מרן הבית יוסף) שכתב וז"ל: ונוכל לקשרו עם ראשית בכורי אדמתך, שהיו רגילים הגויים לבשל גדי בחלב ולהשליכו בשרשי האילן למהר גידולו, ואמר בהיפך יהיה שראשית בכורי אדמתך יבוא אם לא תבשל גדי בחלב אמו, ואם תבשל לא יבוא. ע"כ. נמצא כי עירוב זה של בשר וחלב לגידול הפרי, מועיל רק אצל הגוי ולא אצל היהודי.

וצריך להבין מדוע סגולה זו של בישול בשר וחלב יחד ושפיכתו על העץ, לא תועיל אם יהודי יעשה זאת?

האלישיך הקדוש בפר' השבוע מתקשה בענין הביכורים, מה כל החרדה היא שחרד הוא יתברך על מצות ביכורים זו שילך איש מביתו ומעירו רגלי באשכול ענבים אחד וכו' וישים בטנא ועל כתף ישאנו ויתקבצו יחד כל בני עיר ועיר

על פי זה כל מהותה של מצות ביכורים היא הלל והודאה לבורא יתברך, א"כ הקב"ה מיד מקבל את בקשותיו ונותן לו צרכיו, "רק בשביל שהן עומדין ומודין ומברכין ומשבחין וכו' אני נזקק וכופל להן מזונותיהן".

לפי זה יובן גם דברי המדרש תנחומא שם במה שכתב "צפה משה ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד להיחרב והביכורים עתידין להיפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין ג' פעמים בכל יום" וכו'.

וצריך ביאור במה דומה התפילה למצות ביכורים, עד שכשהביכורים עתידין להיפסק התקין משה רבינו במקומם ג' תפלות? אלא הביאור כיון שמהות מצות הביכורים היא להביא את האדם להלל ולהודאה לבורא עולם, ובזכות זו נענים בבקשת צרכם, א"כ במקומם התקין משה ג' תפלות, שכן התפילה אף היא הלל והודאה לה' יתברך, ועל ידי השבח והלל נזכה לרב טוב.

וכך מובא בספר מדרושי וחידושי רבי עקיבא איגר על התורה, בסופו ישנה דרשה שנשא הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל על ניצחון הקיסר, ובו שבח והודאה לה' על הניצחון, ובתוך כדי הדרשה ביאר את הפסוק בתהלים (נ', כ"ג) "זובח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו בישע אלהים" באופן זה, ירצה "זובח תודה" שמשלם תודות לי להגיד טובתי אליו בזה "יכבדנני", וגם על ידי זה "ושם דרך" שמשים שביל ודרך שאחזור עוד "ואראנו בישע אלקים", כי באם לא היה נותן תודה ושבח על הנסים שנעשו לו, לא היה מראה לו ד' עוד ישועתו אבל על ידי שזובח תודה לד' גורם ועושה דרך שיראנו ד' עוד בישועתו. ע"כ.

וכעין זה כתב בספר אמרי בינה בהקדמה לספרו, שמביא את דברי דוד המלך ע"ה: "קול רינה וישועה באהלי צדיקים ימין ה' עושה חיל ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל". והקשה: למה כפל "ימין ה' עושה חיל"? וכתב והכונה ע"ד שכתבו המפרשים על הפסוק "זובח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו בישע אלוקים", כי בזמן שמקבל הטובה מכיר ונותן תודה על טובו והחסד אשר קיבל ואינו כפוי טובה, בזה נפתח לו הצינור שהמיטיב יטיב לו בכפליים, לכן אמר "זובח תודה יכבדנני" שמכבד לה' ומכיר טובו וישועותו והשגחתו ובזה "שם דרך" שאראנו לעתיד בכל עת בישע אלוקים וכו'.

ואמר דוד המלך ע"ה: "קול רינה וישועה באהלי צדיקים", דאינם שמחים על קבלת ישועתם רק "כי ימין ה' עושה חיל" שמתווסף שפע ע"י הטוב שהמה מקבלים ומכירים בהשגחתו ויכולתו ויתקדש שמו הגדול, וכאשר "ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל", להשפיע בלי הפסק על דרך שכר מצוה מצוה, ובמדרש (ויק"ר פ"ט) "יכבדני, אין כתיב כאן, אלא יכבדנני, כבוד אחר כבוד". ומובן ע"פ הנ"ל שע"י שמכיר טובת הבורא ית"ש משפיע לו רב טוב ושוב מכיר ומקבל אך הטוב. ע"כ.

וכן ביארו דורשי רשומות את הפסוק: "זכר רב טובך יביעו", דהיינו כשאדם מזכיר את טובו של הקב"ה ומרבה לספר בהם, הרי שהטובות הללו "יביעו", פירושו הן נהפכות למעין נובע ומתרבות יותר ויותר.

מעתה נבוא וננייב את השאלה בהפתחנו, לפי דרכינו מהותה של מצות הביכורים היא הודאה לה', ואילו בשר וחלב כתב רבינו בחיי בטעם האיסור, כיון שאכילה של חלב עם בשר, מטמטמת את הלב והופכת את השכל מלדעת את ה', נמצא כי בשר וחלב נוגד למצות הביכורים, לכן בפרדסו של היהודי, אשר שם צומחת וגודלת הודאה לה', לא שייך שיצמח על ידי איסור של בשר וחלב הנוגד וסותר את ההודאה לה'.

א. לימוד תורה בחודש אלול:

כתב רבי חיים פאלאגיי זצ"ל בספרו מועד לכל חי (סימן י"א): מה שכתב בספר הישר דיעסוק בתורה בשני ובחמישי יתיר משאר ימים, מפני שהם ימי תשובה ממש, בסוד "והוא רחום" הנאמר בשני וחמישי יעו"ש. הנה בחודש הזה יזהר ביותר כפליים לתושיה, דזמן נקט דבר בעיתו. ע"כ.

והחתם סופר בתשובה מיום א' דר"ח אלול מסיים בזה"ל: והני יומי דכלה נינהו, דמהדרנא לכולא תלמודא דגריסנא בהאי שתא, כי כן דרכנו. ע"כ. וכתב בנו הכתס ופר במנהגי החתם סופר, כי בכל שנה מר"ח אלול עד אחר יוה"כ חזר החתם סופר על כל ששה סדרי שמנה עם פירוש עץ חיים למהר"י חאגיז ז"ל, וחזר על כוליה תלמודא דש"ס, בבלי וירושלמי ספרא וספרי ותוספתא בדרך קצרה בעיונו הזך והנמרץ.

ומובא בקובץ אמרי שפר שהגרא"י ברגמן שליט"א סיפר: זכורני כד הוינא טליא תפס אותי פעם מו"ז מרן הגרא"מ שך זצ"ל בזרועי ואמר לי בזה"ל: אברהם ישעיה, כמה ימים ליוה"כ? עניתי לו ארבעים יום וארבעים לילה. והשיב לי בחיך: התחל בלימוד במסכת יומא וסיימנה ליוה"כ הבעל"ט ותרגיש טעם חדש ביום הכיפורים זה.

בספר אור יחזקאל (עמ' שכ"ג) מופיעה עדותו של המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהסבא מקלם היה לומד בימי אלול שבע שעות בהתמדה רצופה בלי הפסק.

ובספר קדוש אלול מובא, שאצל הגאון הרוגוצ'ובר ראו התמדה מיוחדת בימי חודש אלול וכששאלוהו על כך הסביר, עיקר מגמתנו בימים אלו להתפלל ולבקש מהש"ת על כל כלל ישראל, אמנם כשאנו לומדים אנו זוכים שהקב"ה מדבר איתנו, ובימים חשובים אלו, שהם כל כך גורליים מי אינו חפץ שהקב"ה ידבר עמו.

ב. פחד הדין:

סיפר הגאון רבי חיים ברים (הובא בספר מרבה חיים): שמעתי ממקור מהימן (בשם ביתו של הבית הלוי), שהבית הלוי לא היה מסוגל לפשוט את מנעליו במשך כל חודש אלול מפחד הדין, וכן היה גם ישן. ובמשך כל החודש לא היו סובביו מסוגלים להראות בת שחוק על פניהם מרוב חרדתו.

הצדיק רבי נחמן מקאסוב זי"ע שהיה אחד מבני היכלא קדישא של הבעל שם טוב הקדוש, היה נוהג בלילות חודש אלול ללבוש תכריכים לבנים ולהסתגר בחדר אפל וחשוך לתפילת מעריב, והיה מתעצם כל כך בתפילתו עד שהתחיל לזוב דם רב מאזניו.

בראש חודש אלול עמד הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע ליד חלון ביתו, עבר ערל אחד מתקן נעליים ושאל אותו: וכי אין לך לתקן כלום?!

מיד התיישב הצדיק על הקרקע ובכה בכיה גדולה. "וכי לא צדק הערל"? טעם עם עצמו, "אוי לו ואבוי לנפשי, שיום הדין ממשמש ובא, ועדיין לא תיקנתי את עצמי".

סח הרה"ק רבי ישראל מטרשטקוב זי"ע: יש לנו בשנה שנים עשר חודשים, שניים מהם תשרי וניסן רובם בקדושה, נותרו עשרה חודשים, מהם יש להפריש מעשר – חודש אחד שכולו קודש לה' – אלול.

בכל ימי חודש אלול אמרו במנין של ה"ויחי יוסף" מפאפא זי"ע עשרה פרקי תהילים, כמובא בספרים הקדושים, על מנת שישלימו במשך החודש כל ק"ג פרקים שתי פעמים כמנין כפ"ר.

והיה מזרז לאנשיו שיאמרו תהילים בכוונת הלב ולא סתם אמירה משפה ולחוץ, בהוסיפו רמז: "אל תסתכל בקנקן" כלומר אל תסתפק במה שתאמר בי פעמים ק"ן ק"ן כמנין כפ"ר אלא "במה שיש בו", דהיינו הכוונה מפנימיות הנפש ורעותא דליבא.

לשמיעת שייעורי

הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א

ה'תשנ"ג: 0772618021